

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Микола ДИВАК
2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо–науковий)

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»

Освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки»

Кафедра освітології і педагогіки

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні заняття (год)	СРС (год)	Разом (год)	Форма контролю
Денна	1	2	20	20	80	120	Екзамен
Заочна	1	2	20	20	80	120	Екзамен

Тернопіль – 2024

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія педагогіки та порівняльна педагогіка»

1. Опис дисципліни

Дисципліна – «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань – 01«Освіта/педагогіка»	Статус дисципліни – Нормативна, циклу спеціальної підготовки Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність – 011 Освітні, педагогічні науки	Рік підготовки: Денна – 1 Заочна – 1 Семестр: Денна – 2 Заочна – 2
Кількість змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий), ступінь доктора філософії	Аудиторні години: <i>Денна:</i> Лекції – 20 год Практичні заняття – 20 год <i>Заочна:</i> Лекції – 20 год Практичні заняття – 20 год
Загальна кількість годин – 120 год		Самостійна робота: <i>Денна – 80 год</i> <i>Заочна – 80 год</i>
Тижневих годин : 13 год, <i>з них аудиторних – 2/2 год</i>		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни.

Викладання навчальної дисципліни «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка» для докторів філософії передбачає глибокий аналіз історичного розвитку педагогічної думки, дослідження еволюції педагогічних систем і концепцій різних країн. Особлива увага приділяється критичному осмисленню ключових ідей, підходів та методологій у контексті їхньої історичної зумовленості та культурного середовища. Це сприяє формуванню здатності до наукового прогнозування, розробки інноваційних педагогічних стратегій, а також до творчого застосування історичного та міжнародного досвіду для вирішення складних завдань сучасної освіти.

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка» для докторів філософії є формування глибоких наукових знань з історії педагогічної думки, здатності до концептуального мислення в педагогічних категоріях, аналітичних і порівняльних навичок для дослідження теоретичних поглядів, педагогічних процесів і явищ. Особлива увага приділяється розумінню та інтерпретації тенденцій розвитку педагогічних ідей і практик у різних культурно-історичних контекстах, а також формуванню порівняльно-педагогічної компетентності для наукового осмислення сучасних освітніх викликів. Дисципліна спрямована на розширення наукового кругозору, розвиток загальнокультурного бачення та підготовку до впровадження інноваційних підходів у педагогічній теорії та практиці.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

В результаті вивчення дисципліни «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка» реалізуються такі завдання:

- забезпечення глибоких знань щодо закономірностей, особливостей і тенденцій розвитку виховання, освіти та педагогічної думки різних народів у контексті історичного, культурного та соціального розвитку з найдавніших часів до сьогодення;
- формування вмінь здійснювати критичний аналіз і співставлення теоретичних поглядів видатних педагогів, педагогічних процесів та явищ у глобальному, регіональному та локальному контекстах; виявлення складних міждисциплінарних зв'язків і тенденцій розвитку освіти;
- розвиток навичок наукового аналізу педагогічної літератури, включаючи історичні джерела, сучасні дослідження, а також праці педагогів і просвітителів різних епох;
- формування системи професійних цінностей, що базуються на повазі до національної історико-педагогічної спадщини; усвідомленні значущості патріотизму; толерантного ставлення до освітніх і виховних традицій інших народів; інтеграції національного та міжнародного досвіду;
- ознайомлення з ключовими документами провідних міжнародних інституцій у сфері освіти (ЮНЕСКО, ОЕСР та інших); державними документами про освіту розвинених країн світу та України; аналіз їхнього впливу на формування сучасної освітньої політики;
- усвідомлене розкриття сутності об'єкта і предмета порівняльної педагогіки; засвоєння специфіки її понятійно-категоріального апарату; визначення місця і значення порівняльної педагогіки в системі педагогічних знань та практичної діяльності; а також у перспективних дослідженнях.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із дисциплін, які вивчають у межах реалізації освітньої програми; цілеспрямовану роботу над вивченням науково-педагогічної та методичної літератури; використання сучасних технологій забезпечення визначеної мети діяльності; активність під час лекцій та практичних занять; самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань.

2.4. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни.

Процес вивчення дисципліни «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка» спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

СК-7. Здатність до організації та проведення науково-педагогічної діяльності у певній галузі освіти з використанням теоретичних та методологічних напрацювань власного наукового дослідження та кращих історичних і порівняльних педагогічних практик професійної діяльності на засадах академічної доброчесності.

СК-8. Здатність до цілісного розуміння основних тенденцій та закономірностей світового педагогічного процесу на різних етапах історичного розвитку педагогіки, аналізувати та порівнювати педагогічні проблеми, дотримуючись принципу історизму, зв'язку теорії з практикою.

2.5. Результати навчання.

До результатів вивчення дисципліни «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка» належать такі:

ПРН-7. Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії педагогіки, новітні підходи до педагогічних досліджень та функціонування і розвитку освіти.

ПРН-12. Організовувати проведення науково-педагогічної діяльності у певній галузі освіти на засадах кращих історичних і порівняльних педагогічних практик.

ПРН-13. Демонструвати глибокі знання порівняльного аналізу основних концепцій вітчизняної та зарубіжної освіти, розвитку світової педагогічної думки, педагогічної науки і систем освіти в різних країнах.

ПРН-14. Вміти застосовувати основні тенденції та закономірності світового педагогічного процесу на різних етапах історичного розвитку педагогіки для здійснення наукового дослідження і у викладацькій діяльності.

ПРН-15. Володіти навичками використання в освітньому процесі основних методів порівняльно-педагогічного наукового дослідження; застосовувати методи порівняльної педагогіки для вирішення професійних задач.

3. Програма дисципліни «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка»

Змістовий модуль 1. Історія школи та педагогіки XVIII ст.

Тема 1. Освіта та виховання з найдавніших часів до XVII ст.

Освіта й виховання в античному світі (спартанська та афінська системи виховання, педагогічні ідеї античних філософів); історія становлення університетів; педагогічні ідеї епохи Відродження; епоха Нового часу; основні етапи життєдіяльності Я. А. Коменського; складові концепції видатного чеського педагога.

Література: [3; 14; 16; 21].

Тема 2. Педагогічні системи представників епохи Просвітництва Ж.-Ж.Руссо та Дж. Локка.

Стан суспільного розвитку країн Західної Європи в період буржуазних революцій; основні педагогічні ідеї Дж. Локка та Ж.-Ж. Руссо; основні положення педагогічних поглядів представників епохи Просвітництва.

Література: [3; 14; 16; 18; 19; 20].

Тема 3. Ідеї розвивального навчання в західноєвропейській педагогіці XVIII – XIX.

Основні етапи життя й діяльності Й. Г. Песталоцці, Й. Гербарта, А. Дістервега; основні положення педагогічних систем представників ідеї розвивального навчання.

Література: [3; 14; 15; 19; 20].

Тема 4. Розвиток виховання та освіти на території України з найдавніших часів до к. XVII – поч. XVIII ст.

Стан суспільного розвитку Київської Русі; основні етапи розвитку писемності та шкільної освіти; система шкіл і методика викладання в них; педагогічні пам'ятки Київської Русі; витоки вітчизняної духовної культури й системи духовних цінностей українців; процес становлення й розвитку системи середньої освіти (братські школи) та вищої освіти (Острозька академія); чинники розвитку педагогічної думки й педагогічні погляди українських просвітителів епохи Відродження й подальшого часу.

Література: [3; 14; 16; 19; 20].

Тема 5. Українське шкільництво та педагогічна думка у XVIII ст.

Процес розвитку національної системи вищої освіти (Киево-Могилянської академії) та середньої (колегій) за часів національного відродження та подальшої денационалізації на українських землях (Лівобережна та Правобережна Україна). Вплив епохи Просвітництва на розвиток прогресивних ідей української педагогічної думки та діяльності просвітників.

Література: [3; 11; 14; 19; 20; 21].

Змістовий модуль 2. Історія педагогіки і школи з XIX століття і до сьогодні

Тема 6. Розвиток шкільництва та поширення ідеї народності в педагогічній думці України (XIX – поч. XX ст.).

Основні положення освітніх реформ, що сформували систему освіти Російської імперії. Основні положення світогляду К. Д. Ушинського; головні ідеї теорії та практики педагога: антропологічні основи педагогіки; аспекти обґрунтування народної школи, формування в учнів національного характеру, переконань, світогляду, моралі, ставлення К. Д. Ушинського до праці в житті людини. Трактатування принципу народності й методичні інновації процесу навчання й виховання в поглядах Т. Г. Лубенця, Х. Д. Алчевської.

Література: [3; 6; 9; 14; 19; 20].

Тема 7. Педагогічні системи видатних українських педагогів ХХ ст.: А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського.

Теорія та практика видатних педагогів ХХ ст.; основні положення педагогічної системи А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського.

Література: [4; 11; 14; 19; 20].

Тема 8. Порівняльна педагогіка як галузь педагогічної науки і навчальна дисципліна.

Предмет і місце Порівняльної педагогіки в системі педагогічних наук. Предмет порівняльної педагогіки. Мета порівняльної педагогіки. Об'єкт дослідження у порівняльній педагогіці. Завдання порівняльної педагогіки. Функції порівняльної педагогіки. Методи порівняльно-педагогічного дослідження. Країнознавчі та проблемні порівняльно-педагогічні дослідження.

Література [5; 14; 19; 20].

Тема 9. Історія розвитку порівняльної педагогіки як науки. Соціально-економічні та політичні фактори розвитку освіти.

Етапи розвитку порівняльної педагогіки як науки. Донауковий період. М.А. Жюльєн як засновник порівняльної педагогіки. К.Д. Ушинський, С. Русова, М. Арнольд (Англія). Міжнародне бюро освіти. П. Сандіфорд, Л. Кендел, Н. Хенсен. Вплив на розвиток порівняльної педагогіки теорій і концепцій соціальних наук. Українські дослідники закордонної освіти: О.Ф. Музиченко, С.А. Ананьїн, Я.Ф. Чепіга, С.Ф. Русова. Сутність глобалізації та інтернаціоналізації, їхній вплив на розвиток освіти. Світовий освітній простір. Вирішення проблем економічної ефективності освіти. Сучасний характер соціального попиту на освіту. Стратегії розвитку освіти в різних регіонах світу.

Література [5; 10; 14; 19; 20].

Тема 10. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти в зарубіжних країнах та в Україні. Реформування освіти: стратегічні аспекти.

Характеристика освітньої системи в США. Характеристика освітньої системи у Великобританії. Характеристика освітньої системи в Німеччині. Характеристика освітньої системи у Франції. Характеристика освітньої системи в Японії. Характеристика освітньої системи в Польщі. Характеристика освітньої системи в Україні. Основні напрями розвитку та тенденції реформування освіти у світі. Сучасне розуміння понять «неграмотність» і «грамотність». Орієнтація на неперервну освіту. Дошкільне виховання в сучасному світі. Особливості реформаційних процесів на етапі початкового навчання. Загальна характеристика середньої освіти. Основні напрями розвитку професійної освіти. Тенденції розвитку системи вищої освіти. Підготовка педагогічних фахівців. Приватні навчальні заклади в системі неперервної освіти. Освіта дорослих у сучасному світі.

Література [4; 5; 10; 14; 19; 20].

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка»

Тематика залікового кредиту	Кількість годин					
	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	Денна	Заочна	Денна	Заочна	Денна	Заочна
Змістовий модуль 1. Історія школи та педагогіки XVIII ст.						
Тема 1. Освіта та виховання з найдавніших часів до XVII ст.	2	2	2	2	8	8
Тема 2. Педагогічні системи представників епохи Просвітництва Ж.-Ж.Руссо та Дж. Локка.	2	2	2	2	8	8
Тема 3. Ідеї розвивального навчання в західноєвропейській педагогіці XVIII – XIX.	2	2	2	2	8	8
Тема 4. Розвиток виховання та освіти на території України з найдавніших часів до к. XVII – поч. XVIII ст.	2	2	2	2	8	8
Тема 5. Українське шкільництво та педагогічна думка у XVIII ст.	2	2	2	2	8	8
Всього за 1 модуль	10	10	10	10	40	40
Змістовий модуль 2. Історія педагогіки і школи з XIX століття і до сьогодні						
Тема 6. Розвиток шкільництва та поширення ідеї народності в педагогічній думці України (XIX – поч. XX ст.).	2	2	2	2	8	8
Тема 7. Педагогічні системи видатних українських педагогів XX ст.: А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського.	2	2	2	2	8	8
Тема 8. Порівняльна педагогіка як галузь педагогічної науки і навчальна дисципліна.	2	2	2	2	8	8
Тема 9. Історія розвитку порівняльної педагогіки як науки. Соціально-економічні та політичні фактори розвитку освіти.	2	2	2	2	8	8
Тема 10. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти в зарубіжних країнах та в Україні. Реформування освіти: стратегічні аспекти.	2	2	2	2	8	8
Всього за 2 модуль	10	10	10	10	40	40
Всього	20	20	20	20	80	80

5. Тематика практичних занять – 10 год

Мета практичних занять:

– поглиблення та систематизація знань про ключові етапи розвитку педагогічної думки,

аналіз основних педагогічних теорій і внеску видатних педагогів різних історичних періодів;
– критичне осмислення педагогічних концепцій минулого з урахуванням соціально-культурних умов відповідних епох; оцінка їхньої релевантності та можливостей застосування для вирішення сучасних освітніх завдань;

– вивчення освітніх систем різних країн і епох, порівняння педагогічних моделей, аналіз їхньої ефективності в різних соціокультурних контекстах і виявлення можливостей їх адаптації до сучасних потреб освіти;

– розвиток навичок дослідницької роботи, включаючи аналіз історичних джерел, освітніх документів і систем; формування вмінь працювати з науковими текстами, створювати аналітичні огляди та проводити наукові дискусії;

– застосування історичних і порівняльних знань для глибокого розуміння сучасних педагогічних викликів та розробки інноваційних підходів до вирішення актуальних проблем освіти;

– усвідомлення значення історичного досвіду для вдосконалення сучасних педагогічних практик і створення ефективних освітніх стратегій, спрямованих на розвиток професійного мислення та підвищення якості освітніх процесів.

Змістовий модуль 1.

Практичне заняття 1. (2 год)

Тема: Освіта та виховання з найдавніших часів до XVII ст.

Мета: аналіз педагогічних систем античності, середньовіччя та епохи Відродження, їхньої ролі у формуванні основ сучасної освіти.

Питання для обговорення на семінарі:

1. Особливості спартанської та афінської систем виховання.
2. Педагогічні ідеї Сократа, Платона, Аристотеля: значення для сучасної освіти.
3. Роль університетів у середньовічній Європі: структура, функції, значення.
4. Педагогічні ідеї епохи Відродження (Еразм Роттердамський, Т. Мор).
5. Вплив епохи Нового часу на освіту: основні зміни та ідеї.

Література: [3; 14; 16; 21].

Практичне заняття 2. (2 год)

Тема: Педагогічні системи представників епохи Просвітництва Ж.-Ж. Руссо та Дж. Локка.

Мета: критичне осмислення ідей Просвітництва, їхнього впливу на розвиток педагогіки.

Питання для обговорення на семінарі:

1. Особливості суспільного розвитку в епоху Просвітництва.
2. Дж. Локк: теорія табули раса, методи виховання.
3. Ж.-Ж. Руссо: "Еміль, або Про виховання" – ідеал природного виховання.
4. Вплив педагогічних ідей Просвітництва на формування сучасної педагогіки.
5. Порівняння педагогічних систем Локка та Руссо.

Література: [3; 14; 16; 18; 19; 20].

Практичне заняття 3. (2 год)

Тема: Ідеї розвивального навчання в західноєвропейській педагогіці XVIII–XIX ст.

Мета: вивчення педагогічних систем Й. Г. Песталоцці, Й. Гербарта, А. Дістервега, їхньої актуальності в сучасній освіті.

Питання для обговорення на семінарі:

1. Основні педагогічні ідеї Й. Г. Песталоцці: гармонійне виховання, індивідуальний підхід.
2. Концепція Й. Гербарта: педагогічна етика та естетика, "чотири формальні ступені навчання".
3. Внесок А. Дістервега у розвиток педагогіки: принципи розвивального навчання.
4. Порівняння педагогічних систем зазначених педагогів.

5. Практичне значення ідей розвивального навчання у сучасній освіті.
Література: [3; 14; 15; 19; 20].

Практичне заняття 4. (2 год)

Тема: Розвиток виховання та освіти на території України з найдавніших часів до XVII ст.

Мета: аналіз еволюції української освітньої системи, її ролі у формуванні національної культури.

Питання для обговорення на семінарі:

1. Писемність і шкільна освіта в Київській Русі: етапи розвитку.
2. Братські школи: структура, методи навчання, суспільна роль.
3. Острозька академія як перший вищий навчальний заклад в Україні.
4. Педагогічні пам'ятки Київської Русі: зміст та значення.
5. Виховання у системі духовних цінностей українців.

Література: [3; 14; 16; 19; 20].

Практичне заняття 5. (2 год)

Тема: Українське шкільництво та педагогічна думка у XVIII ст.

Мета: аналіз національних освітніх процесів і педагогічної думки доби Просвітництва.

Питання для обговорення на семінарі:

1. Києво-Могилянська академія: структура, методика викладання, вплив на розвиток освіти.
2. Особливості колегіумів на Лівобережній та Правобережній Україні.
3. Вплив ідей Просвітництва на українську педагогічну думку.
4. Діяльність провідних українських просвітителів XVIII ст.
5. Значення цієї доби для розвитку української педагогіки.

Література: [3; 11; 14; 19; 20; 21].

Змістовий модуль 2.

Практичне заняття 6. (2 год)

Тема: Розвиток шкільництва та поширення ідеї народності в педагогічній думці України (XIX – поч. XX ст.).

Мета: дослідження освітніх реформ XIX ст., впливу ідеї народності на розвиток української педагогіки.

Питання для обговорення на семінарі:

1. Основні положення освітніх реформ у Російській імперії.
2. Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського: антропологічні основи педагогіки.
3. Формування національного характеру через освіту: концепції Т. Г. Лубенця, Х. Д. Алчевської.
4. Вплив ідеї народності на розвиток української школи.
5. Порівняння освітніх процесів у різних регіонах України в XIX ст.

Література: [3; 6; 9; 14; 19; 20].

Практичне заняття 7. (2 год)

Тема: Педагогічні системи видатних українських педагогів XX ст.: А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського.

Мета: аналіз педагогічних систем А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського, їхньої актуальності для сучасної освіти.

Питання для обговорення на семінарі:

1. А. С. Макаренко: теорія виховання у колективі, принципи педагогічної системи.
2. Концепція виховного впливу праці в педагогіці Макаренка.
3. Основні положення педагогічної системи В. О. Сухомлинського: гуманістичний підхід

до виховання.

4. Порівняння педагогічних поглядів Макаренка та Сухомлинського.

5. Використання ідей видатних педагогів у сучасній школі.

Література: [4; 11; 14; 19; 20].

Практичне заняття 8. (2 год)

Тема: Порівняльна педагогіка як галузь педагогічної науки і навчальна дисципліна.

Мета: вивчення методів порівняльно-педагогічних досліджень, їхнього значення для сучасної педагогіки.

Питання для обговорення на семінарі:

1. Поняття порівняльної педагогіки: завдання, функції, об'єкт дослідження.
2. Методи порівняльно-педагогічного аналізу: країнознавчий та проблемний підходи.
3. Вплив глобалізації та інтернаціоналізації на розвиток освіти.
4. Роль порівняльної педагогіки у вдосконаленні освітніх систем.
5. Порівняльно-педагогічні дослідження в Україні: історія та сучасність.

Література: [5; 14; 19; 20].

Практичне заняття 9. (2 год)

Тема: Історія розвитку порівняльної педагогіки як науки. Соціально-економічні та політичні фактори розвитку освіти.

Мета: аналіз етапів розвитку порівняльної педагогіки, впливу соціально-економічних та політичних факторів на освіту.

Питання для обговорення на семінарі:

1. Етапи розвитку порівняльної педагогіки: від доннаукового періоду до сучасності.
2. Внесок М. А. Жюльєна у становлення порівняльної педагогіки.
3. Діяльність українських дослідників закордонної освіти (С. Русова, О. Ф. Музиченко).
4. Вплив глобалізації на розвиток освіти: позитивні та негативні аспекти.
5. Сучасні освітні стратегії в контексті порівняльної педагогіки.

Література: [5; 10; 14; 19; 20].

Практичне заняття 10. (2 год)

Тема: Сучасний стан та перспективи розвитку освіти в зарубіжних країнах та в Україні. Реформування освіти: стратегічні аспекти.

Мета: порівняння освітніх систем різних країн, визначення перспектив розвитку освіти в Україні.

Питання для обговорення на семінарі:

1. Освітні системи США, Великобританії, Німеччини, Франції, Японії та Польщі: структура та особливості.
2. Основні напрями реформування освіти в Україні.
3. Концепція неперервної освіти у світі: тенденції та виклики.
4. Підготовка педагогічних кадрів у зарубіжних країнах та в Україні.
5. Тенденції розвитку системи освіти у світі: перспективи для України.

Література: [4; 5; 10; 14; 19; 20].

6. Самостійна робота.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача. Самостійна робота здобувача забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою

і періодикою.

Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння здобувачем в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалами, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять. Викладач проводить діагностику якості самостійної роботи здобувача на індивідуальних заняттях (консультаціях). Вони проводяться в позааудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою.

Завдання виконує кожен здобувач шляхом підготовки творчої роботи у вигляді реферату з презентацією згідно із рекомендованою тематикою поданою нижче згідно свого порядкового номеру в журналі. Реферат – це завершена теоретична робота з конкретної проблематики (теми) в межах навчальної програми курсу. Реферат виконується здобувачем самостійно при консультуванні викладачем. Оформляється за стандартним зразком і подається викладачу за два тижні до екзамену/заліку. Захист завдання шляхом усного звіту здобувача з підготовкою та оформлення презентації.

Ось основні вимоги до оформлення:

Загальні вимоги: **Обсяг:** 10 сторінок основного тексту (без урахування титульного аркуша, змісту, списку літератури та додатків). **Шрифт:** Times New Roman, розмір шрифту – 14. **Міжрядковий інтервал:** 1.5. **Поля:** Верхнє і нижнє – 20 мм, лівє – 30 мм, правє – 10 мм. **Вирівнювання тексту:** По ширині. **Нумерація сторінок:** Зверху в правому куті, починаючи з другої сторінки (титульний лист не нумерується).

Структура реферату: **Титульний аркуш** (Назва закладу вищої освіти. Назва факультету та кафедри. Назва реферату. Прізвище, ім'я, по батькові автора. Науковий керівник. Місто і рік.). **Зміст** (Включає назви розділів роботи з вказанням сторінок). **Вступ** (Обґрунтування актуальності теми, мета і завдання роботи, методи дослідження, структура реферату). **Основна частина** (Складається з кількох розділів, кожен з яких має чітку назву та структуру). **Теоретичний аналіз:** (Огляд наукових джерел, обґрунтування проблеми). **Аналіз досліджень:** (Може включати огляд практичних прикладів або даних, якщо це передбачено темою). **Висновки** (Короткий підсумок результатів дослідження, висновки щодо вирішення проблеми, рекомендації). **Список використаних джерел** (Оформлюється відповідно до стандартів (ДСТУ або міжнародні стилі – АРА, MLA тощо). Джерела подаються в алфавітному порядку). **Додатки** (за необхідності) (Таблиці, графіки, схеми, які є додатковими до тексту реферату).

Оформлення цитат і посилань: **Прямі цитати:** Обов'язково в лапках з посиланням на джерело. **Непрямі цитати (парафраз):** Обов'язково з посиланням на джерело. **Оформлення посилань:** В тексті через квадратні дужки або за допомогою підрядкових приміток, відповідно до обраного стандарту (наприклад, [1, с. 25] або (Автор, рік)).

Оформлення ілюстрацій, таблиць і схем: **Таблиці:** Нумеруються та мають заголовки зверху («Таблиця 1 – Назва»). **Ілюстрації (схеми, графіки):** Нумеруються та підписуються під зображенням («Рисунок 1 – Назва»). Ілюстрації та таблиці повинні бути згадані в тексті реферату.

№ з/п	Тематика рефератів	Години
1.	Еволюція концепцій освіти та виховання в античному світі: порівняння спартанської та афінської систем виховання	8
2.	Педагогічні ідеї Ж.-Ж. Руссо та Дж. Локка як основи сучасних освітніх парадигм	8
3.	Ідеї розвивального навчання Й. Г. Песталоцці, Й. Гербарта та А. Дістервега в сучасній освіті	8

4.	Освітні традиції Київської Русі та братських шкіл: особливості української педагогічної культури	8
5.	Вплив епохи Просвітництва на формування національної педагогіки України в XVIII столітті	8
6.	Ідея народності в педагогічних системах К. Д. Ушинського та українських просвітителів XIX – початку XX століття	8
7.	Системи виховання А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського: інноваційний підхід до формування особистості	8
8.	Порівняльна педагогіка як наука: глобалізаційні виклики та ефективні стратегії їх подолання	8
9.	Становлення порівняльної педагогіки як науки через призму теорій М. А. Жюльєна та К. Д. Ушинського	8
10.	Реформування освіти в Україні та світі: стратегічні аспекти неперервної освіти у XXI столітті	8
Всього:		80

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

В освітньому процесі застосовуються: лекції; практичні заняття; індивідуальні заняття; виконання творчих завдань під керівництвом викладача та самостійно; виконання завдань з тренінгу. Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне тестування та опитування;
- оцінювання результатів контрольних робіт;
- реферати;
- есе;
- публікації;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- інші види індивідуальних і групових завдань.

8. Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентації результатів виконаних завдань; оцінювання результатів самостійної роботи студентів; інші види індивідуальних і групових завдань; екзамен.

Політика щодо дедлайнів і перекладання. Для виконання усіх видів завдань аспірантами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу аспірант може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими аспірантами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, воєнний стан, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Історія педагогіки та порівняльна педагогіка» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3
30%	30%	40%
Поточне оцінювання	Самостійна робота	Екзамен
Оцінка визначається як середнє арифметичне за поточне оцінювання по темах 1–10	Підготовка та презентація дослідження (реферат) на задану тематику	Теоретико-практичне питання 1 – макс. 50 балів* Теоретико-практичне питання 2 – макс. 50 балів*

* Екзамен проводиться у вигляді письмової роботи і складається з двох теоретико-практичних питань. Оцінка за екзамен визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання теоретико-практичних завдань.

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ЄКТС
90–100	“Відмінно”	A (відмінно)
85–89	“Добре”	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	“Задовільно”	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	“Незадовільно”	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
01–34		F (незадовільно з обов’язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проєктор EpsonEB-505 (1 шт.), рік виготовлення – 2018, рік ведення в експлуатацію – 2019 Екран проєкційний BRYAN 2:1,5 (1 шт.)	1-10
2.	Ноутбук (Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно з ліцензією Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students; Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Opera, Google Chrome, Firefox).	1-10
3.	Фліпчарт	1-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Андрагогічна парадигма: загальнонауковий контекст / авт. і уклад. В. О. Вихрущ : монографія. Тернопіль : Крок, 2019. 417 с.
2. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка : підручник. Київ : ТОВ "ЦП "Компрінт", 2016. 412 с.
3. Гуманітарні студії: історія та педагогіка = *Humanitarian studies: history and pedagogy* : наук. журн. / Засновник Західноукр. нац. ун-т ; гол. ред. О. Є. Гомотюк. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. Вип. 1 (03). 185 с.
4. Джурило А. П., Глушко О. З., Локшина О. І. Трансформаційні процеси у шкільній освіті країн Європейського Союзу та США : монографія / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 191 с.
5. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навч. посіб. / Маріуп. держ. ун-т. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 361 с.
6. Скільський Д. Історія української педагогіки : ілюстрований навч. посіб. Київ :

Видавничий дім "Освіта", 2020. 320 с.

7. Шоробура І. М., Ткаченко У. Ю. Розвиток вищої освіти в Україні: компетентнісний підхід. *Педагогічний альманах* : зб. наук. праць. Херсон : КВНЗ "Херсонська академія неперервної освіти", 2019. Вип. 41. С. 126–131.

8. Розман І. Українська педагогічна біографістика (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : монографія. Ужгород : РІК-У, 2020. 616 с.

9. Сухомлинська О. В. Деякі міркування щодо вживання поняття "історія сучасності" в історико-педагогічному контексті (крізь призму зарубіжних досліджень). *Науково-педагогічні студії*. 2018. Вип. 1. С. 10–18. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/710337/1/Nauk-red%20stud%202018.pdf>

10. Савченко О. Розвиток сухомлиністики за десять років (1993–2003). *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Педагогічні науки*. 2003. Вип. 52. Ч. II. С. 18–22.

11. Салига Н. Історія дошкільної педагогіки: навчально-методичний посібник до курсу. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2023. 134 с.

12. Мушка І. В. Географічний вимір міжнародних і всеукраїнських читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю» (1993–2019). *Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України*: матеріали звітної науково-практичної конференції ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 22 грудня 2020 р. Вінниця: ТВОРИ, 2020. 86 с.

13. Інформаційний бюлетень кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика: матеріали Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-практичної онлайн-конференції здобувачів вищої освіти різних рівнів «Розвиток сучасної науки та освіти в Україні та зарубіжжі: історія, інновації, перспективи», 27 квітня 2023 р., № 39 (спецвипуск). Івано-Франківськ, 2023. 254 с.

14. Матвєєва Н. О. Основи педагогіки зі вступом до спеціальності: навчально-методичний супровід самостійної роботи студентів: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 99 с.

15. Самостійна робота студентів з дисципліни "Історія педагогіки": навчально-методичний посібник / упоряд. Л. В. Ткачук, М. М. Ткачук. Умань: ВПЦ "Візаві", 2017. 140 с.

16. Коляда Н. М. Педагогічне джерелознавство як важливий розділ методології історії педагогіки. Всеукраїнський науково-методологічний семінар з історії освіти «Історіографія як важливий складник досліджень з історії освіти: європейський і вітчизняний виміри», Київ, 23 жовтня 2018 р. С. 8–9.

17. Кірдан О. Л. Електронні ресурси у викладанні та навчанні історії педагогіки. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія*. 2020. № 16. С. 44–53. DOI: 10.18372/2411-264X.16.14679.

18. Кірдан О. Л. Педагогічні ідеї Миколи Леонтовича: джерельна база дослідження. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2022. Вип. 1 (25). С. 75–81. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4914.1.2022.258476>.

19. Управління закладами освіти: теорія, історія, практика: колективна монографія / Безлюдна Н. В., Бойченко В. В., Бялик О. В., Гагарін М. І. та ін.; за заг. ред. О. Л. Кірдан. Умань: Візаві, 2020. С. 46–61.

20. Кірдан О. Л. Тематичне поле історико-педагогічних розвідок культурно-освітньої діяльності університетів України (XIX – перша третина ХХ століття). *Дослідницькі підходи до історико-педагогічних розвідок: від традицій до новацій*: збірник матеріалів V Всеукраїнського науково-методологічного семінару з історії освіти, 21 жовтня 2020 р., Київ / НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та ін.; редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Сухомлинська О. В., Тарнавська С. В.; літ. ред. Хопта С. М.; бібліогр. ред. Демида Є. Ф. Київ: ДНПБ, 2020. С. 14–15.

21. Робочий зошит з дисципліни «Історія педагогіки» та «Порівняльна педагогіка»: Спеціальність: 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 016 Спеціальна освіта : методичні рекомендації для викладачів і здобувачів вищої освіти педагогічних університетів / ХНПУ імені Г.С. Сковороди; авт.-уклад. Н. Якушко, Н. Рудічева. Харків : ХНПУ, 2019. 99 с.

22. Терещук Г. В., Янкович О. І. Освітня, наукова й управлінська діяльність Вінченца Оконя: історія та сучасний контекст. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць*. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2021. Вип. 50. С. 226–234.
23. Кожан І. Педагогічна концепція Я. Корчака. *Інновації в початковій освіті: досвід, виклики сьогодення, перспективи* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. здобувачів другого (магістер.) рівня вищ. освіти ф-ту початк. навчання, Харків, 16 трав. 2023 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. О. А. Мкртічян. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 74.
24. Кульчицький В. Й. Теорія і практика патріотичного виховання в школах України (1945–2019 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступення д-ра пед. наук : 13.00.01 / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2019. 39 с.
25. Мацишина С. Методи навчання читання в домашній освіті першої половини XIX ст. *Інновації в початковій освіті: досвід, виклики сьогодення, перспективи* : матеріали II наук.-практ. інтернет-конф. здобувачів другого (магістер.) рівня вищ. освіти другого року навчання ф-ту початк. навчання, Харків, 11 жовт. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. В. В. Ушмарової. Харків : б. в., 2022. С. 61.
26. Ковальчук І. Педагогічна спадщина Х. Алчевської. *Інновації в початковій освіті: досвід, виклики сьогодення, перспективи* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. здобувачів другого (магістер.) рівня вищ. освіти ф-ту початк. навчання, Харків, 16 трав. 2023 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. О. А. Мкртічян. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 73.
27. Щербаківа О. В., Лупаренко С. Є. Зародження педагогічної думки у Стародавньому Китаї. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. для студ., аспірантів, докторантів, молодих учених, Харків, 14 трав. 2020 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін. Харків, 2020. С. 410–412.
28. Дейніченко Г. В., Дейніченко Т. І., Кабанська О. С. Групові форми навчання в історії педагогічної думки. *Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі*: зб. тез доп. учасників II наук.-практ. конф. молодих учених, Харків, 14–15 трав. 2020 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; редкол.: Н. О. Пономарьова (голова оргкомітету) та ін. Харків : ХНПУ, 2020. С. 47–50.
29. Божко Д., Боярська-Хоменко А. Ідея гуманізму: від Сократа до Януша Корчака. *Персоналії у науково-педагогічному дискурсі* : матеріали наук.-практ. конф. здобувачів першого (бакалавр.), другого (магістер.), третього (освіт.-наук.) рівнів вищ. освіти, Харків, верес. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2022. С. 21–22.
30. Ван Юечжи. Вальдорфська школа у КНР: історія та сучасність. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22, т. 1. С. 9–12.
31. Смірнова В. К., Гончаренко М. С. Історія розвитку тифлопедагогіки в Україні. *Харківський природничий форум: V Міжнар. конф. молодих учених*, Харків, 19–20 трав. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди та ін.; редкол.: Ю. Д. Бойчук, І. А. Іонов, Д. В. Леонтєв та ін. Харків, 2022. С. 144–146.
32. Бережна О. Практична реалізація ідей А. Макаренка у сімейному вихованні. *Інновації в початковій освіті: досвід, виклики сьогодення, перспективи* : матеріали II наук.-практ. інтернет-конф. здобувачів другого (магістер.) рівня вищ. освіти другого року навчання ф-ту початк. навчання, Харків, 11 жовт. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. В. В. Ушмарової. Харків : б. в., 2022. С. 56.